

urednik lahko tudi konkretnjši. Tako bi na primer pomagal zlasti mlajšemu bralcu do realnejše predstave o »penatih« iz gostilne Pri kolovratu, če bi našel vsaj nekaj imen teh mož. Tega mu menda nihče ne bi zameril. — Ilustracije Melite Vovkove z umirjeno modernostjo in s primernim izborom značilnih vedut iz stare Ljubljane še kar dobro odzivljajo podobo Kozakovega rodnega mesta, vendar se zdi, da se niso povsem uglasile s tekstom.

Knjižica zelo dostojno predstavlja enega najznačilnejših še aktivnih slovenskih književnikov, hkrati pa s svojim za Juša Kozaka tako značilnim prepletanjem pripovedne mikavnosti in intelektualno zahtevnejše esejistične meditativnosti zbuja upanje, da bo v zbirki Kondor kmalu prišla na vrsto tudi zbirka pravih esejev. Za korenito poglobljanje kvalitete sodobnega literarnega pouka na reformirani gimnaziji bi bilo to zelo koristno.

Vlado Novak

KRPAN IN POPOTOVANJE V KONDORJU

Kondor, ki si je s premišljenim izborom in lepo, sodobno opremo že utrl pot v javnost ter postal priljubljen in iskan zlasti pri mladini, je dostojno počastil tudi znamenito stoletnico v naši literarni zgodovini. Od treh temeljnih Levstikovih spisov, ki so izšli 1858, 20. zvezek zbirke v celoti prinaša dva, Krpana in Popotovanje, iz Napak pa je ponatisnjen odlomek v spremni besedi. Kakor vse dosedanje zvezke tudi tega krase likovne ilustracije: mojstrske Smrekarjeve upodobitve Krpana in naslovna Levstikova fotografija, ki dobro ponazarja pisateljev možati značaj. O obeh v našo knjigo sprejetih Levstikovih delih, ki ju je zlasti Slodnjak že večkrat tehtno in prodorno osvetlil ter sta postali že skoraj splošna last naših ljudi, recenzent danes nima več kaj bistvenega pripomniti. Kazalo pa bi posvetiti nekaj besed urednikovi spremni besedi in njegovi metodi, posebno ker gre za dvoje naših klasičnih slovstvenih besedil in ker spadajo pojasnila med najbolj obsežna v Kondorju.

Urednik Blaž Tomaževič je svoje delo opravil izredno skrbno in uspešno, pri čemer je upošteval vso bogato literaturo, črpal pa tudi iz solidnega lastnega znanja. V spremni besedi najprej razpravlja o kulturno političnih razmerah na Slovenskem v desetletju po marčni revoluciji; ta uvod je morda nekoliko preširoko zasnovan. Kot skromna prednika Levstikovega slovstvenega programa omenja Josipa Štefana in Antona Janežiča, nato pa prehaja na oznako vseh treh znamenitih spisov iz 1858, s katerimi je Levstik zaoral v plodno njivo mladoslovenske proze. Ob Napakah poudarja avtorjev pomen za prerod slovenskega knjižnega jezika in za nastanek moderne kritike pri nas ter znani pasus o potrebi le-te tudi smiselno citira, tako da je tudi ta razprava v knjigi vsaj delno zastopana. Ko obravnava nastanek, vsebino in obliko Popotovanja, pravilno trdi, da je Levstik z njim ob orisu dolenske pokrajine in njenega človeka dal tudi smernice za leposlovno prozo, ki naj bi bila po folklorni tematiki romantična, po psihološkem prijemu pa realistična; odmev teh smernic pa ni bil viden le v ljudski povesti, ampak tudi v kvalitetnejših delih. Nazadnje urednik podrobneje razpravlja o Martinu Krpanu, o okoliščinah nastanka, o snovnih pobudah, o značaju junaka in ideji dela, o pripovedni tehniki in kompoziciji, pa tudi o jeziku in slogu in nazadnje o pomenu v slovstvenem razvoju ter o različnih tolmačenjih literarne zgodovine.

Tomaževičeva oznaka Levstikove povesti je sistematična, izčrpna in plastična, čeprav izrazno morda nekoliko preveč abstraktna in zaradi tesno odmerjenega prostora mestoma preveč zgoščena. Vsekakor pa me potrjuje v prepričanju, da bi uredniki Kondorja poleg podatkov o avtorju in nastanku dela, ki so v nekaterih zvezkih zelo pičli in mršavi, lahko vsaj nakazali tudi tematiko, idejo, formo in stil umetnine. Takšna ne preobširna (z opombami vred naj bi obsegala eno polo), pa vendarle poglobljena in vsestranska oznaka dela naj bi bila vodnik bralcu, dijaku, profesorju in drugim. Resno namreč dvomim, da bi mogli v doglednem času dobiti in v našem listu objaviti kvalitetne podrobnejše interpretacije vseh že izšlih zvezkov Kondorja in še tistih, ki bodo redno sproti izhajali. Zato se mi zdi Tomaževičeva uredniška metoda za našo zbirko edino ustrežna in kar zgledna, le da bi si želel, kot rečeno, glede na njene naročnike, preprostejšega, razumljivejšega izražanja. In da me ne bi kdo nápak razumel: ob teh spremnih besedah urednikov v Kondorju pa naj bi v pospešenem tempu nastajale ter v jeziku in slovstvu izhajale seveda še kakovostne obširnejše in podrobnejše analize, metodološko kar najbolj prirejene in namenjene neposrednemu interpretiranju po šolah.

J. M.